

людьми из разных уголков планеты, решать важные вопросы, обходясь без дорогостоящих перелетов, и осуществлять культурный обмен на различных уровнях. В данный момент нет никаких преград для нахождения друзей далеко за пределами своего города и даже своей страны.

Технологии сделали культурный обмен доступным, а наш мир чуть более толерантным и гибким. Возможность ознакомления с менталитетом, историей и спецификой мест и народов на расстоянии посредством простого человеческого общения, на мой взгляд, сделало мир проще и понятнее для миллионов людей.

Межкультурная коммуникация в современном мире стала реальной благодаря лишь паре щелчков клавиш на компьютере или высокотехнологичным гаджетам. Все это приводит к тому, что интернет-коммуникация сглаживает территориальные, культурные, религиозные, этические и другие различия между людьми. Человек может постичь практически любые области знания языка с помощью знакомств, дружбы и диалога с представителями различных стран и культур.

Таким образом, межкультурная коммуникация в XXI веке шагнула на сотню шагов вперед и стала не только предметом изучения различными исследователями языка, но и объектом интереса колоссального количества людей по всему миру, которые стремятся обрести новых друзей, собеседников, учителей, наставников, найти близкого человека среди миллионов пользователей Всемирной паутины.

Литература

1. Гришаева, Л. И. Введение в теорию межкультурной коммуникации : учеб. пособие / Л. И. Гришаева, Л. В. Цурикова. – М. : Академия, 2008. – 352 с.
2. Лихачев, Д. С. Избранные труды по русской и мировой культуре / Д. С. Лихачев. – 2-е изд. – СПб. : СПбГУП, 2015. – 540 с.
3. Тер-Минасова, С. Г. Язык и межкультурные коммуникации : учеб. пособие / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово/Slovo, 2000. – 624 с.
4. HiNative [Electronic resource]. – Mode of access: <https://hinative.com/ru>. – Date of access: 11.02.2019.
5. LinguaTrip [Electronic resource]. – Mode of access: https://linguatrip.com/ru/english/united_states/. – Date of access: 19.02.2019.
6. Skyeng [Electronic resource]. – Mode of access: <https://en.skyeng.ru>. – Date of access: 26.02.2019.

УДК 82-1/-9

ГАТЫЧНЫ РАМАН: СПЕЦЫФІКА ЖАНРУ

GOTHIC NOVEL: GENRE SPECIFICS

А. А. Макарушка

A. A. Makarushka

БДПУ, Мінск

Навук. кіраўн. – М. С. Рак, выкладчык

У артыкуле разглядаюцца спецыфічныя асаблівасці жанру гатычнага рамана ў еўрапейскай літаратуры, выяўляюцца дамінантныя адметнасці яго паэтыкі.

The article deals with specific features of the Gothic novel genre in European literature, identify the dominant features of its poetics.

Ключавыя словы: готыка; гатычны раман; жанравая адметнасць; жах; таямніца; містыка.

Key words: Gothic; the Gothic novel; genre features; horror; mystery; mystic.

Гатычны раман заўсёды з'яўляўся надзвычай папулярным жанрам у літаратурах розных краін свету. Варта адзначыць, што існуе ён больш за 300 гадоў, а яго станаўленне і развіццё звязана з цікавасцю як да сярэднявечнай рыцарскай культуры, так і да барочнай эстэтыкі.

Гатычны раман – унікальная літаратурна-мастацкая з'ява, якая ўзнікла ў Англіі на мяжы XVIII–XIX стст. у часы ранняга рамантызму. Прычыны поспеху гэтага жанру спрабавалі высветліць шматлікія літаратуразнаўцы і філосафы: М. Самэрс, Э. Бірхэд, Э. Берк, Д. Варма і інш. Брытанскі крытык Тэадор Уатс-Дантон называў готыку «рэнесансам цудоўнага» ў англійскай літаратуры, а М. Самэрс, Э. Бірхэд, Э. Райло, Э. Берк, Д. Варма пагаджаліся з разважаньнямі прафесара Уільяма Лайона Фелпса, які ў працы «Пачатак англійскага рамантызму» разглядаў готыку як хаатычную і безгустоўную з'яву.

Блізкасць названага жанру да традыцый фармальнага рэалізму XVIII ст. у аспекце стварэння рэальнасці праз вопыт аднаго персанажа, даследавання ўнутранай (а не знешняй) драмы індывіда, яго свядомасці і ўспрымання: «Калі раман быў бы рэалістычным і толькі бачыў жыццё збоку, ён быў бы перавернутым раманам; але на самой справе ён, несумненна, спрабуе адлюстравыць усе разнавіднасці чалавечага вопыту, а не толькі тыя, якія падыходзяць адной канкрэтнай літаратурнай перспектыве: рэалізм рамана заключаецца не ў тым, якое жыццё ён уяўляе, а ў тым, як ён уяўляе» [1]. Сцвярджаючы каштоўнасць Сярэднявечча, літаратуразнаўцы падкрэсліваюць значэнне гатычнай літаратуры: «У гэтых творах настолькі моцныя рысы таямнічага і загадкавага, настолькі незвычайныя і казачныя апісанні, што яны ў значнай ступені дапамагаюць абудзіць ўсю моц ўяўлення, запоўніць вашу душу велічнымі і таямнічымі вобразамі» [1].

Пра папулярнасць новага жанру сведчыць факт, што ў Англіі напачатку назіралася нават своеасаблівая гатычная «эпідэмія»: з 1762 па 1850-я гады было выдадзена каля 600 «гатычных» твораў, якія перакладаліся на шматлікія еўрапейскія мовы. Безумоўна, гатычны раман адрозніваўся сваім афармленнем ад аповесці і апавядання, а задоўга да таго, як ён з'явіўся ў літаратуры, у фальклоры ўжо існавалі вусцішныя гісторыі, фантастычныя казкі, народныя балады з элементамі містыкі і жахаў.

Заснавальнікам гатычнага рамана прынята лічыць Х. Уолпала, твор якога «Замак Атранта» паклаў пачатак папулярнага па сённяшні дзень жанру. Аўтар упершыню выкарыстаў тэрмін «A gothic story» у загаловку да рамана ў значэнні «сярэднявечны», адзначыўшы наступнае ў продмовах да першага і другога выданняў: «Прапанаванае чытачу сачыненне было знойдзена ў бібліятэцы, якая належыць каталіцкай сям'і старажытнага паходжання на поўначы Англіі, яно было надрукавана гатычным шрыфтам у Неапалі ў 1529 годзе»; «У гэтым творы была зроблена спроба злучыць рысы сярэднявечнага і сучаснага раманаў» [2, с. 34].

Сапраўдны росквіт гатычнага рамана (не ў колькасным, а ў якасным плане) пачынаецца ў 90-я гг. XVIII ст. Многія даследчыкі звязваюць імклівы ўзлёт жанру з падзеямі Французскай рэвалюцыі, калі заходнееўрапейскае грамадства, сутыкнуўшыся з крывавым тэрорам і гвалтам, паспрабавала вызваліцца ад сваіх страхав, увасобіўшы іх у жахлівых вобразах гатычнай літаратуры. Так, пісьменніцу Ганну Рэдкліф, якая апублікавала адзін за адным пяць твораў, сучаснікі называлі «каралевай гатычнага рамана».

Рамантызм як кірунак і гатычны раман як жанр паступова «зацікавіліся» гістарычным мінулым (першы – гераічнымі характарамі дзеючых асоб, другі – містычнымі з'явамі, паданнямі і павер'ямі).

Можна вызначыць наступныя дамінантныя асаблівасці гатычнага рамана:

1) сюжэт твора будзецца вакол таямніцы і веры ў звышнатуральныя сілы;

2) наяўнасць жахліва-вусцішнага пачатку як галоўнай рысы паэтыкі твора. Говард Лавкрафт адначаў: «Жах – самае старажытнае і моцнае чалавечае пачуццё, а самы старажытны і самы моцны жах – жах невядомага. Наўрад ці хто-небудзь з псіхолагаў

будзе гэта аспрэчваць і ў якасці агульнапрызнанага факта гэта павінна на ўсе часы пацвердзіць сапраўднасць і годнасць таямнічага, жудаснага аповеду ў літаратуры» [3].

3) акрамя галоўных герояў у творы прысутнічаюць і антыгероі або інфернальныя істоты: прывіды, ведзьмы, варажбіткі, монстры і інш. Напрыклад, у рамане «Франкенштэйн» Мэры Шэлі апавядаецца пра вучонага Віктара Франкенштэйна, які спасціг таямніцу зараджэння жыцця і здолеў стварыць істоту ў выглядзе монстра.

4) падзеі часта адбываюцца ў напярэбраным замку або манастыры з цёмнымі калідорамі, забароненымі для ўваходу памяшканнямі, энтрапічным пахам, або ў вёсцы, на могільках ці ў нейкай бязлюднай мясцовасці. Так, у рамане «Дракула» Брэма Стокера асноўныя падзеі адбываюцца ў замку Дракулы, а таксама – на могільках, у закінутых і бязлюдных месцах, старых дамах і вуліцах, дрымучых лясах.

5) галоўнай гераіняй часта з'яўляецца дзяўчына або жанчына з паламаным лёсам, якая бавіць час у адзіноце і марыць аб новай шчаслівай будучыні. Так, у рамане «Джэйн Эйр» Шарлоты Брантэ адлюстравана кранальная гісторыя цяжкага дзяцінства, юнацтва і кахання галоўнай гераіні. Разам з тым, заўважым, што названы твор не з'яўляецца праявай чыстай готыкі, бо аўтар скіроўвае сваю ўвагу не столькі на эстэтыку жаху, колькі на фіксацыю думак, пачуццяў і апісанне радасцяў і нягод у лёсе Джэйн.

Такім чынам, адметнасцю гатычнага рамана з'яўляюцца вусцішныя краявіды, разбураныя старажытныя замкі, напоўненыя прывідамі і зданямі, таямнічыя сутарэнні, бандыты і харызматычныя злодзеі, гіпербалізацыя прадчування жахлівых нечаканых падзей і жудасныя вобразы фізічнай дэградацыі і энтрапіі як наступстваў родавага праклёну ці страшнай сямейнай таямніцы.

Літаратура

1. Watt, I. The Rise of the Novel [Electronic resource] / I. Watt. – Mode of access: http://www.uni-koeln.de/phil-fak/englisch/lehre/downloads/essaythemen_ma.htm. – Date of access: 23.03.2019.
2. Готический роман: Замок Отрандо. Итальянец. Аббатство кошмаров : повести, роман ; пер. с англ. ; предисл. Л. Сумм ; примеч. Е. Гениевой. – М. : Эксмо, 2007. – 736 с.
3. Лавкрафт, Г. Сверхъестественный ужас в литературе [Электронный ресурс] / Г. Лавкрафт. – Режим доступа: http://lib.ru/INOFANT/LAWKRAFT/sverhestestvennyj_uzhas_v_literature.txt. – Дата доступа: 23.03.2019.

УДК 80

АНАМАСТЫЧНАЕ І АСАЦЫЯТЫЎНАЕ ПАЛІ Ў СТРУКТУРЫ КАНАТОНІМАЎ З НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНЫМ КАМПАНЕНТАМ

ONNOMASTIC AND ASSOCIATIVE FIELD IN THE STRUCTURE OF CONNOTES WITH THE NATIONAL-CULTURAL COMPONENT

А. М. Рагілевіч
А. М. Rahilevich
БДПУ (Мінск)

Навуک. кір. – Н. П. Лобань, канд. філал. навук, дацэнт

У артыкуле акрэсліваюцца паняцці анамастычнага і асацыятыўнага палей, вызначаюцца асноўныя кампаненты. Разглядаецца палявая структура канатоніма з нацыянальна-культурным кампанентам – Рагнеда. Прызначаецца для студэнтаў і выкладчыкаў ВНУ і для настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры, гісторыі Беларусі.

The article defines the concept of onomastic and associative fields, defines the basic components. The field structure of the cannonim with the national-cultural component - Rogneda. It is intended for students and teachers of universities and for teachers of the Belarusian language and literature, history of Belarus.